Katarzyna Żukowska, Mateusz Frączek

Studenckie Koło Naukowe Rusycystów
Państwowa Szkoła Wyższa w Białej Podlaskiej
– opiekun naukowy mgr Joanna Kozak-Solarz

LITURGIA SAKRAMENTU MAŁŻEŃSTWA W TRADYCJI PRAWOSŁAWNEJ

Streszczenie
Istnieją dwa rodzaje małżeństw. Pierwszy, kiedy relacje dwojga ludzi są na tyle mocne i głębokie, że nie wyobrażają sobie oni życia bez siebie. Przysięgają sobie miłość i wierność na całą wieczność, tak więc ich małżeństwo ma nie tylko wymiar doczesny. Drugi rodzaj – to wspólne życie dwojga ludzi, których los zetknął ze sobą, jednak każdy z nich ma swoje życie, swoje sprawy. Ludzie, żyjąc w takim związku, nie próbują pokonać własnego egoizmu. I mimo, iż mogą przeżyć ze sobą wiele lat, stają się sobie zupełnie obcy.
Kościół Prawosławny małżeństwem nazywa tylko taki związek, który został zawarty z miłości. Taki, który zrodził się z czegoś więcej, niż tylko w efekcie wzajemnego zauroczenia czy też pierwszego zakochania. Taki, w którym małżonkowie decydują się iść przez życie wspólnie przeżywając nie tylko te dobre i piękne chwile, ale również te złe, gorzkie i niekiedy bolesne momenty, z którymi związane jest życie doczesne.
Sfera wzajemnych relacji małżeńskich w systemie wartości człowieka zajmuje szczególne miejsce. Rozważania nad małżeństwem w perspektywie prawosławnej przybliżają szereg niezwykle aktualnych zagadnień.
Autorzy niniejszego artykułu ze względu na swoje zainteresowanie prawosławiem pragną przybliżyć istotę małżeństwa prawosławnego, jego cel i znaczenie, przedstawić obrzędy zawarcia małżeństwa, jak również wskazać na niektóre różnice w postrzeganiu małżeństwa jako sakramentu w Kościołach prawosławnym i katolickim. Szczególną uwagę zwracają na postrzeganie pojęcia miłości w prawosławiu.

Wstęp

Należy się zastanowić, jakie są główne powody zawierania małżeństw przez ludzi. Najczęściej decydują się na ten krok dlatego, że kochają się i nie wyobrażają sobie swojego dalszego życia bez ukochanej osoby przy boku. Małżeństwo dla chrześcijan to nie tylko akt prawny, dający prawo do przedłużenia rodu oraz zaspokojenia podstawowych potrzeb ludzkich. To sakrament miłości,

jedność małżeńska zatopiona w Bogu. Jak pisze diakon Jacek Jan Pawłowicz: „Mąż i żona powinni być małżonkami nie tylko według ciała i przepisów prawa, lecz także według duszy i serca" (Pawłowicz 2009, s. 101). To miłość czyni sakrament małżeństwa. To właśnie ona prowadzi do związania się mężczyzny i kobiety świętym węzłem małżeńskim. W rosyjskim rytuale sakramentu małżeństwa, pochodzącym z XIII wieku, można przeczytać: „Zjednocz ich Panie, w jedną myśl, w jedną miłość, zjednocz w jedną płeć" (Pawłowicz 2009, s. 102). Miłość jako jedność ucieleśnia się w miłości kobiety i mężczyzny. Ich zjednoczenie dokonuje się poprzez wiele wyrzeczeń, rezygnację ze swojego „ja", wyzbycie się poczucia wyższości, egoizmu i egocentryzmu. Wstępując w związek małżeński, należy być przygotowanym na stałe poświęcenie miłości, gdyż miłość to nieustanna gotowość oddania siebie drugiej osobie, ustawiczne uwrażliwianie się na potrzeby drugiego człowieka. Kochać to znaczy troszczyć się o ukochaną osobę, uszczęśliwiać ją, brać odpowiedzialność za jej los, jej szczęście i zbawienie. Taka postawa umacnia miłość (Таинство Венчания 2005, s. 48).

W rzeczywistości małżeństwo bez miłości nie istnieje. Zwykle wszystko rozpoczyna się od wzajemnego i namiętnego zakochania. Dwoje ludzi staje się sobie coraz bliższymi, odczuwając przy tym nierozerwalną jedność. W Kościele prawosławnym małżeństwo jest sakramentem zawieranym przez kobietę i mężczyznę, którzy wzajemnie się kochają (Семенов-Тян-Шанский 2000, s. 82). Jest związkiem, który powstał z poważniejszych powodów, niż wzajemne zauroczenie, czy też pierwsze zakochanie. Takim, w którym małżonkowie są gotowi do wspólnego życia i przeżywania nie tylko szczęśliwych chwil, ale również i tych nieprzyjemnych, gorzkich i czasami bolesnych momentów, które są nieodzownym elementem życia doczesnego. To związek, w którym mężczyzna i kobieta są zobowiązani jako mąż i żona zaspokajać się wzajemnie potrzebami moralno-religijnymi oraz pomagać sobie w codziennym życiu (Семенов-Тян-Шанский 2000, s. 82). Jak powiedział Apostoł Paweł: „[…] mąż jest dla żony tym, czym Chrystus dla Kościoła, i żona dla męża tym, czym Kościół dla Chrystusa" (Pismo Święte Nowego Testamentu 1983, s. 346). Tylko w takim związku może panować spokój, wierność oraz bezgraniczna miłość. Jednak czym byłoby małżeństwo bez wad małżonków, problemów, które napotykają młode pary na swojej nowej ścieżce życia, czy też wzajemnych nieporozumień? Decydując się jednak na wspólne życie, powinni oni razem walczyć z wszelkimi trudnościami oraz starać się eliminować swoje wady, aby pogłębiać i umacniać miłość małżeńską.

Głównym celem zawierania małżeństw jest zjednoczenie dwóch kochających się ludzi, by trwać we wspólnocie miłości dla ich wzajemnego wsparcia, szczęścia, zaufania i wzajemnego dopełnienia, co może prowadzić tylko do większego zaangażowania, uczciwości oraz stałości wiary.

Małżeństwo w Kościele prawosławnym jest jednym z siedmiu sakramentów, czyli tzw. misterium. Greckie słowo „mysterion" oznacza, że w tym sakramencie uobecnia się unia pomiędzy Chrystusem a Kościołem. Tylko jedno i jedyne małżeństwo może być związkiem wieczystym, którego nie zniszczy nawet śmierć (Meyendorff 1984, s. 251).

Związek ten jest dobrowolny. Poprzez ten sakrament narzeczeni obiecują sobie wzajemną wierność, a kapłan uświęca ich wspólne życie rodzinne. Naturalna wzajemna miłość kobiety i mężczyzny jest żywym obrazem Świętej Miłości, która łączy ludzi z Bogiem i z drugim człowiekiem (Семенов-Тян-Шанский 2000, s. 83).

Pismo Święte ukazuje wiele obrazów, wyjaśniających miłość Boga do Kościoła i do człowieka oraz miłość Kościoła i człowieka do Boga. Kościół i każda dusza ludzka w swoich relacjach z Bogiem upodabnia się do dziewicy, narzeczonej, ukochanej, żony, zaś Chrystus – do narzeczonego, ukochanego, męża. Dlatego też odzwierciedla najwyższy stan życia duchowego (Семенов-Тян-Шанский 2000, s. 84).

Po zawarciu sakramentu małżeństwa, mężczyzna jako mąż i ojciec staje się głową rodziny, czyli jest za nią odpowiedzialny (tak jak Jezus, który był odpowiedzialny za swój Kościół). Przyrównywany jest do pasterza, który odpowiada za los swoich dzieci duchowych. Musi troszczyć się, aby nie stracić kontaktu jego „małego Kościoła"- rodziny z całym Kościołem Chrystusowym. Żona zaś jako pomocnica męża (w szczególności w zakresie kształtowania życia rodzinnego) może być inspiracją dla niego (Семенов-Тян-Шанский 2000, s. 84).

Miłość kobiety i mężczyzny jest jednakże tylko odzwierciedleniem boskiej miłości. Bez Bożej pomocy rodzi się w duszy egoizm, kobieta i mężczyzna zaczynają widzieć w sobie wzajemnie tylko środek do zaspokojenia swoich życiowych potrzeb. Jeśli miłość ziemska nie uzyska Bożego uświęcenia, staje się nietrwała i przestaje sławić człowieka. Żeby przezwyciężyć te trudności, potrzebna jest Miłość Chrystusowa. Poprzez miłość do Pana każde z małżonków poznaje odmienną od swojej, tożsamość małżonka oraz wzajemnie odkrywa w sobie obraz Boży. Osoby, które zawierając związek małżeński, podporządkowują swoją naturalną miłość miłości do Boga i do Kościoła, w tym sakramencie otrzymują dar najwyższej, boskiej Miłości Chrystusowej. Żyjąc w takich przekonaniach młodzi ludzie zostają obdarowani niezbędnymi darami do pobożnego życia w pokoju, prawdzie i harmonii. Są w stanie przezwyciężyć trudności i kłopoty dnia codziennego (Семенов-Тян-Шанский 2000, s. 85).

Etapy i przebieg ceremonii ślubu prawosławnego

Sakrament małżeństwa jest nierozerwalny, zaczyna się wraz z cerkiewnym błogosławieństwem, trwa przez całe życie małżeńskie i bynajmniej nie kończy się ze śmiercią współmałżonka (Нефедов 2008, s. 83).

We współczesnej praktyce Kościoła Prawosławnego główny obrzęd sakramentu małżeństwa składa się z dwóch części, następujących bezpośrednio po sobie. Pierwsza część to zaręczyny (обручение), druga koronowanie (венчание). Podczas pierwszej części na ręce wstępujących w związek małżeński wkładane są obrączki, natomiast podczas drugiej na głowy nowożeńców nakładane są korony. Szafarzem sakramentu małżeństwa jest kapłan, w odróżnieniu od katolicyzmu, gdzie to sami małżonkowie udzielają sobie wzajemnie ślubu, a duchowny jest tylko świadkiem wydarzenia.

Zaręczyny są znacznie krótsze od nabożeństwa ukoronowania. Stanowią one potwierdzenie oraz poświadczenie przed Bogiem i Kościołem wzajemnych obietnic osób, wstępujących w związek małżeński, by razem, wypełniając złożoną przysięgę, żyć w wierze i harmonii miłości. Obrzęd ten poprzedza błogosławieństwo rodziców oraz osoby duchownej. Widocznym znakiem potwierdzenia zawarcia małżeństwa oraz wzajemnej miłości są obrączki, symbolizujące wieczność i nierozerwalność związku małżeńskiego, bowiem nierozerwalna i wieczna jest łaska Ducha Świętego (Нефедов 2008, s. 83).

Zaręczyny mają miejsce w przedsionku cerkwi. Według zwyczaju pierwszy w świątyni pojawia się narzeczony. Otoczony gronem przyjaciół wchodzi do cerkwi, gdzie witają go śpiewem chóralnym. Przed nimi kroczy dziecko, niosące ikonę Chrystusa Zbawiciela. Po zakończeniu modlitwy mężczyzna przechodzi na prawą stronę cerkwi i czeka na swoją narzeczoną, która przybywa trochę później. Gdy kobieta pojawia się, oddaje pokłon Bogu i przechodzi w przeciwieństwie do mężczyzny na lewą stronę świątyni. Prowadzi ją dziecko, niosące ikonę Matki Boskiej. Do momentu zaręczyn kapłan trzyma obrączki, aby Bóg uświęcił je w Bożej łasce (Нефедов 2008, s. 84).

Zaręczyny zaczynają się zniesieniem krzyża i Pisma Świętego na środek ołtarza. Duchowny przyprowadza narzeczonych do przedsionka, łącząc przy tym ich ręce. W tym właśnie momencie cerkiew staje się świadkiem obietnic narzeczonych, którzy dają je sobie wzajemnie przed Bogiem. Błogosławieństwo duchownego umacnia ich w swojej przysiędze. Kolejno kapłan czyni znak krzyża na głowach młodych oraz wręcza im zapalone świece, symbolizujące światło wiary w zmaganiu z trudami życia. Świece wyrażają również wspólnotę duchową oraz stanowią źródło Bożej świętości (Нефедов 2008, s. 84). Ich płomienie oznaczają początek nowego życia, w które wstępują narzeczeni, jak również radość ze spotkania, o czym mogą świadczyć słowa samego Chrystusa: „Niech tak świeci wasze światło przed ludźmi, aby widzieli wasze dobre uczynki i oddali chwałę Ojcu waszemu w niebie" (Pismo Święte Nowego Testamentu 1983, s. 22).

Wymówienie słów „Błogosławiony jest nasz Bóg" rozpoczyna obrzęd zaręczyn. Kapłan wygłasza dwie modlitwy, w których prosi Boga o błogosławieństwo dla nowo wstępujących w związek małżeński ludzi, o zachowanie pokoju i jednomyślności. Duchowny zakłada na palec pana młodego złotą obrączkę,

a na palec panny młodej srebrną. Symbolizują one nieśmiertelność duszy, zaś trzykrotna wymiana obrączek przez nowożeńców jest znakiem złożenia duszy w dłonie współmałżonka. Poprzez wręczenie obrączek przez kapłana, wyrażana jest wiara Cerkwi w nierozerwalność ich związku (Нефедов 2008, s. 85). Duchowny trzykrotnie naznaczając obrączką narzeczonej głowę narzeczonego wymawia przy tym kwestię: „Zaręcza się sługa Boży… słudze Bożej… w imię Ojca i Syna i Świętego Ducha. Amen" (Kaczmar 2011, http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html). Wzajemne wymienienie się obrączkami świadczy również o zgodzie rodziców na zawarcie tego sakramentu. Nałożenie ich na palce prawej ręki są wyrazem wzajemnej wierności i miłości, a także wyrazem ślubowania sobie wiecznego trwania w szczęściu u boku drugiej osoby. Słowa: „Sam też pobłogosław zaręczyny sług Twoich" (Kaczmar 2011, http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html) wymawiane bezpośrednio po wymianie obrączek są nawiązaniem do wydarzeń, dotyczących zaręczyn, które miały miejsce za czasów Chrystusa (por. Kaczmar 2011, http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html; Нефедов 2008, s. 85).

Po zakończeniu obrzędu zaręczyn, narzeczeni, trzymając zapalone świece, procesyjnie przechodzą do centrum świątyni, gdzie na specjalnym stoliku – analoju - (Нефедов 2008, s. 86) znajdują się symbole liturgiczne – ikona, krzyż oraz kielich. W tym miejscu odbędzie się najbardziej oczekiwana część uroczystości – ceremonia zaślubin połączona z nałożeniem na głowy nowożeńców koron, będących symbolem królestwa niebieskiego. Narzeczonych poprzedza duchowny niosący kadzielnicę, który śpiewa psalm z następującym refrenem: „Chwała Tobie, Boże nasz, chwała Tobie!" (Нефедов 2008, s. 86). Wszyscy stają na tkanym dywanie, na którym leży kawałek białego płótna, zw. rusznikiem. Symbolizuje on czyste intencje nowożeńców wobec siebie, jak również ich czystość cielesną. Po zakończeniu śpiewu kapłan wygłasza pouczenie, mówiąc, czym jest sakrament małżeństwa oraz jak należy w małżeństwie pobożnie i godnie żyć. Po skończeniu pouczenia ksiądz pyta się oblubieńca: „N., czy masz dobrą i nieprzymuszoną wolę oraz mocne postanowienie pojąć za żonę tę oto N.?" (Нефедов 2008, s. 86). Pytanie to jest zadawane, aby mężczyzna zrozumiał swoją odpowiedzialność za stworzenie rodziny, bowiem to on powinien być głową rodziny, zaś żona jego pomocnicą. Musi także zrozumieć, że nie tylko bierze kobietę za żonę, lecz również od tego momentu będzie musiał troszczyć się o to, by dusza jej została zbawiona. Kolejne pytanie dotyczy obietnicy małżeństwa innej osobie. Takie same pytania są powtarzane również narzeczonej. To właśnie ona będzie odpowiedzialna za opiekę nad rodziną, będzie pomagać mężowi, a w przypadku nieobecności męża stanie się najważniejsza w rodzinie (Таинство Венчания 2005, s. 52; Нефедов 2008, s. 86-87).

Celebracja nabożeństwa ślubnego rozpoczyna się wysławianiem Trójcy Świętej. Duchowny wygłasza formułę: „Błogosławione jest królestwo Ojca i Syna, i Świętego Ducha, teraz i zawsze, i na wieki wieków. Amen" (Kaczmar 2011, http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html). Wierni obecni w świątyni wyjednują u Boga, w Trójcy Świętej wysławionego, zbawienie dla nowożeńców, błogosławieństwo ich związku małżeńskiego, zachowanie ich cielesnej i duchowej czystości oraz Bożą opiekę (Нефедов 2008, s. 87).

Kolejnym elementem koronacji są trzy modlitwy, w których osoba duchowna prosi Boga po raz kolejny o pobłogosławienie świętego związku. W prośbach tych znajdują się wyraźne odwołania do biblijnych małżeństw: Abrahama i Sary, Izaaka i Rebeki, Jakuba i Racheli, Józefa i Asenety, Zachariusza i Elżbiety. Kapłan modli się do Boga, aby życie nowożeńców było zgodne, szczęśliwe i trwałe, aby się wzajemnie miłowali i szanowali oraz żyli zgodnie z przykazaniami Bożymi (Таинство Венчания 2005, s. 54).

W drugiej części podczas odmawiania modlitwy, nakładania na głowy narzeczonych koron oraz błogosławieństwa ich w imię Trójcy Świętej, następuje właściwy sakrament małżeństwa. W tym właśnie momencie młodzi przestają być już narzeczonymi, a stają się pełnoprawnie mężem i żoną. Od tej chwili będą dostępować pełnię łask płynących z tego sakramentu (Kaczmar 2011, http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html). „Wieńce (korony) nakładane lub trzymane nad głowami młodej pary przez świadków, przypominają korony męczenników. Na małżonkach będzie teraz ciążyć wspólne niesienie krzyża przez całe życie. Poprzez to całe życie małżeńskie, młodzi powinni zachowywać zdrowy stosunek do Chrystusa" (Kaczmar 2011, http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html). Istnieją także inne interpretacje znaczeniowe koron, m.in. jak pisze św. Paweł w Liście do Koryntian, że jest to zwycięstwo nad śmiercią (Pismo Święte Nowego Testamentu 1983, s. 303). Jednakże głównym i szczególnym tłumaczeniem symbolu koron jest obraz umiejscowiony w Nowym Testamencie, gdzie zostało dokonane ukoronowanie Chrystusa cierniową koroną. Wszystkie te przywołania męczenników nie mają posłużyć przestraszeniu nowo wstępujących osób w związek małżeński, a jedynie mają przypomnieć, że wspólne niesienie krzyża czyni związek szczęśliwym i chrześcijańskim, a także pozwala dostąpić wejścia do Królestwa Bożego (Kaczmar 2011, http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html).

Kolejną część rozpoczynają czytania z Nowego Testamentu. Pierwszym z nich jest List św. Pawła do Efezjan, w którym jest przedstawiony pełen wartości związek męża i żony. Związek jako wzór stanowiący nieodłączność Chrystusa z Kościołem zostaje na stałe dopuszczony do Królestwa Bożego. Drugie czytanie zaś pochodzi z Ewangelii św. Jana. Ukazuje ono wesele w Kanie Galilejskiej jako symbol czystości związku. Również scena przemiany wody w wino

symbolizuje przeistoczenie starego życia w zupełnie inne, radosne, owocujące obecnością Boga pomiędzy ludźmi (Kaczmar 2011, http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html).

Następnym elementem ceremonii zaślubin jest naprzemienne trzykrotne picie wina przez małżonków ze wspólnego kielicha. Wyrażają oni w ten sposób gotowość dzielenia kielicha życia wraz z jego radościami, smutkami i trudnościami. Podczas tego aktu chór śpiewa pieśni dziękczynne, aby ukazać podniosłość danej chwili. Zbliżając się już do sedna sakramentu, kapłan łączy prawe dłonie małżonków stułą, bierze w ręce krzyż i trzykrotnie przeprowadza ich wokół analoju, na którym leży Ewangelia. Krąg jest symbolem wieczności, obejście wokół Ewangelii przypomina małżonkom, że życie małżeńskie należy budować według zasad chrześcijańskich, danych w Ewangelii. Akt ten jest także nazywany „tańcem Izajasza", gdyż podczas tej ceromonii są śpiewane pieśni na jego cześć, m.in. „Izajaszu raduj się! Dziewica poczęła w łonie i porodzi Syna Emmanuela, Boga i człowieka…" (Kaczmar 2011 http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html). Troparion ten uważany jest jako jeden z rodzajów tańca liturgicznego, rozpoczynający się wezwaniem do jego odtańczenia (por. Таинство Венчания 2005, s. 56; Kaczmar 2011, http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html).

Po trzykrotnym obejściu ołtarza para świeżo zaślubionych wraca na wcześniejsze miejsce. Kapłan zdejmuje z głów małżonków korony i składa młodym małżonkom życzenia błogosławieństwa na nową drogę życia. Po kolejnych dwóch modlitwach, wchodzą także rodzice i pozdrawiają nowożeńców, którzy się całują. Następnie duchowny wygłasza rozesłanie, po którym kończy się sakrament małżeństwa. Warto zaznaczyć, iż podczas ślubu przyszli małżonkowie powinni gorliwie wsłuchiwać się w słowa modlitw, prosząc Boga o błogosławieństwo na swoje przyszłe życie małżeńskie (Нефедов 2008, s. 90-91; Таинство Венчания 2005, s. 57).

Kobieta z mężczyzną, już jako żona i mąż, wracają do domu. Witają ich rodzice, którzy według zwyczaju częstują ich chlebem i solą. Udzielają nowożeńcom błogosławieństwa na nową drogę życia ikoną Zbawiciela i Matki Bożej. Całując ikony i ręce rodziców, nowożeńcy wchodzą do domu. W odpowiednim miejscu stawiają święte obrazy, dzięki którym dom stanie się „małą świątynią". Dzięki wspólnym modlitwom, Bóg zsyła na małżeństwo potrzebne łaski, by ich związek był szczęśliwy i trwały (Нефедов 2008). „Wszystkie te elementy nie wymuszą jednak na młodej parze kroczenia przez życie w pełnej harmonii, szczęściu, a przede wszystkim wierze, obowiązku jaki został przekazany im przez Kościół" (Kaczmar 2011, http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html). Od tej chwili sami będą podejmować decyzję o sposobie życia i czy w ich domu będzie na stałe gościł Chrystus. Tylko takie życie pozwoli im na dostąpienie łaski Bożej oraz zbawienia w Chrystusie Panu (Kaczmar 2011, http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html; Нефедов 2008, s. 91).

Ks. Henryk Paprocki w wywiadzie udzielonym Maciejowi Müllerowi i Tomaszowi Ponikle stwierdza, iż sakrament małżeństwa w tradycji prawosławnej znacznie różni się od analogicznego sakramentu w Kościele katolickim. Kapłan stwierdza w nim, że główną różnicą jest pojmowanie tego sakramentu pomiędzy obiema religiami. W prawosławiu jest rozumiany jako sakrament, który wprowadza do wiecznej radości. Na pierwszym miejscu umiejscowiona jest miłość i rozwój małżonków oraz uzupełnianie się w dążeniu do Królestwa Bożego. Dzieci nie są najważniejszym celem małżeństwa. W katolicyzmie za to akcentowane jest to, iż w życiu wiecznym małżeństwa nie będą istniały. Podkreślona jest głównie płodność i budowanie rodziny. Kościół katolicki nie dopuszcza także do zawarcia małżeństwa, kiedy jedna ze stron nie może podjąć życia seksualnego. W prawosławiu zaś nie ma takiego zakazu, ani w ogóle pytania czy są zdolni do życia seksualnego. Ze stanowczością należy podkreślić, że są to radykalne różnice, lecz reasumując można stwierdzić, iż obie religie łączy fakt, że małżonkowie w tym ważnym dla nich dniu są w więzi z Bogiem, który będzie ich odtąd prowadził przez resztę życia (Müller, Ponikło 2009).

Ludzie wstępujący w związek małżeński mają wcześniejsze przeświadczenie, że robią poważny krok w swoim życiu i jest to decyzja, z której nie mogą tak po prostu z dnia na dzień się wycofać. Kieruje nimi chęć spędzenia życia ze sobą, miłość, niekiedy także dziecko, pragnienie założenia rodziny, a także wiara, która łączy ich z Bogiem i pojednuje ich z Kościołem. Jako przykład potwierdzenia tezy, którą została przytoczona, może posłużyć odpowiedź kobiety, która wzięła ślub w kościele prawosławnym. Zostało zadane jej pytanie, co ją kierowało, aby podjąć tak ważną decyzję w jej życiu? Odpowiedziała stanowczo, że „miłość". Dlatego warto zastanowić się nad znaczeniem miłości w kontekście sakramentu małżeństwa oraz wspólnego życia dwojga ludzi. Należy uzmysłowić sobie, czy osoby, które wstępują w związek małżeński z innych powodów, niż miłość, są w stanie odczuwać radość płynącą ze wspólnego kroczenia przez życie.

Wnioski

Po dogłębnej analizie dostępnych materiałów i źródeł informacji można stwierdzić, iż główną przyczyną zawierania małżeństw prawosławnych, tak jak i w innych obrządkach, jest miłość oraz chęć wspólnego życia. To właśnie miłość jest głównym czynnikiem warunkującym zawarcie małżeństwa. Dzięki niej ludzie żyjący w związku małżeńskim są w stanie wspólnie iść przez całe życie, bez względu na nieszczęścia i zło ich spotykające. Osoby, które nie mogą mieć potomstwa, również mają możliwość zawarcia związku małżeńskiego. Małżeństwo jest jedyną formą wspólnoty rozumianej jako rodzina, uświęconą przez Boga za

pośrednictwem kapłana. Jego głównym celem jest złączenie się dwóch kochających się osób dla wzajemnego zaspokajania się potrzebami życiowymi, moralno-religijnymi, ale także i fizycznymi. Tylko ludzie, którzy darzą się silnym, wzajemnym uczuciem, są w stanie wytrwać we wspólnocie rodzinnej przez całe życie. Tylko taka wspólnota może być zgodna, szczęśliwa i trwała. Poprzez zawarcie małżeństwa uobecnia się związek Chrystusa z Kościołem, a więc małżeństwo jest „małym Kościołem" – wspólnotą, którą nie pokona nawet śmierć. Zawarcie tego sakramentu jest dobrowolne, lecz w przysiędze małżeńskiej narzeczeni obiecują sobie wzajemną miłość i wierność. Małżeństwo nie kończy się bynajmniej wraz ze śmiercią małżonka, lecz trwa wiecznie – w Królestwie Bożym.

Obrzęd zaręczyn jest znacznie krótszy od koronacji. To wtedy narzeczeni składają sobie wzajemne obietnice dotyczące ich wspólnego życia, przede wszystkim, aby było ono szczęśliwe. Potwierdzeniem tych obietnic jest nałożenie na palce prawych rąk obrączek, które mają symbolizować wieczną wspólnotę i nierozerwalność związku. W czasie zaręczyn jako pierwszy przybywa do świątyni narzeczony, gdyż to on będzie głową rodziny. Narzeczona, która przybywa do cerkwi jako druga, będzie pomocnicą męża. Kapłan, który błogosławi narzeczonych, umacnia ich we wzajemnych postanowieniach. Świece, które trzymają narzeczeni, są symbolem wstąpienia na nową ścieżkę życia.

Po zakończeniu zaręczyn młoda para przechodzi z przedsionka do centrum świątyni, gdzie staje na białym płótnie. Jest ono symbolem czystości małżonków, zarówno moralnej, jak i cielesnej. Dzięki nakładaniu koron na głowy małżonków lub trzymaniu nad ich głowami, uświadamiane jest młodej parze, że od tej chwili będą wspólnie nieść ciężar krzyża przez całe swoje życie. Poprzez picie wina z kielicha wyrażana jest gotowość dzielenia wszystkiego ze swoim współmałżonkiem przez całe życie, nie tylko tych dobrych i szczęśliwych momentów, ale i bolesnych, które pojawiają się często w życiu ludzkim. Trzykrotne obchodzenie analoju, na którym leży Ewangelia, ma przypominać małżonkom, że ich wspólne życie ma być budowane według zasad chrześcijańskich zawartych w Piśmie Świętym.

Piśmiennictwo

1. Kaczmar P. (2011), Obrzędy sakramentu małżeństwa. http://www.grekokatolicy.pl/artykuly/logos/obrzedy-sakramentu-malzenstwa1.html [dostęp: 17 kwietnia 2013].
2. Meyendorff J. (1984), Teologia bizantyjska. Instytut Wydawniczy Pax, 251-254.
3. Müller M., Ponikło T. (2009), Miłość większa niż przysięga. http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TM/tp200931-niesakramentalne1.html [dostęp: 17 kwietnia 2013].

4. Нефедов Г. (2008), Таинства и обряды Православной Церкви Паломник, 78-95.
5. Pawłowicz J. J. (2009), Małżeństwo miejscem przebóstwienia, Teologia i Człowiek. Półrocznik Wydziału Teologicznego UMK, nr 13, 99-106.
6. Семёнов-Тян-Шанский А. (2000), Православный Катихизис. Круг чтения, 82-86.
7. Pismo Święte Nowego Testamentu (1983), Instytut Wydawniczy Pax, 22, 303, 346.
8. Таинство Венчания. Почему необходимо венчаться (2005), Почаев, Изд. Свято-Успенской Почаевской Лавры, 14, 47-58.

Ilość znaków ze spacjami: 25 615